

ДОКУМЕНТ 1796 РОКУ ПРО ВИГОТОВЛЕННЯ ПЕЧАТОК У БРАЦЛАВСЬКОМУ НАМІСНИЦТВІ*

До маловивчених проблем української сфрагістики належить дослідження питання осіб-майстрів (граверів, золотарів), що займались виготовленням печаток, та власне сам процес замовлення та виконання печаток.

У Державному архіві Вінницької області, у фонді Липовецького повітового суду зберігається цікавий документ, який проливає світло на питання виготовлення печаткових матриць для адміністративних установ Брацлавського намісництва – регіону, що у 1793 р. був окупований Російською імперією¹. Йдеться про указ із Брацлавського намісницького правління Липовецькому повітовому суду щодо замовлення виготовлення печаток для *присутственных мест* регіону.

Отже, документ дає нам можливість дізнатись про вартість виготовлення печаткових матриць того часу (від 5 до 10 російських руб.), матеріал, з якого вони виготовлялись (матриці сталеві та мідні із ручками червоного, чорного, пальмового та простого дерева).

Також довідуємось про обмежене на Брацлавщині коло золотарів (відтак останні тримали відповідну ціну: “к уступке цены менее не соглашается”), про механізм замовлення та фінансування виготовлення печаток державних органів влади на місцях. Фінансовим розпорядником була Брацлавська казенна палата, котра мала наказати “кому надлежит”, аби інституції, яким виготовлялись печатки, надіслали кошти за виготовлення їхніх печаток у Брацлавське намісницьке правління.

Важливою, непроминальною деталлю є присутність у документі української літери “й”², що кидає світло на національний склад писарів судових канцелярій та традиції українського письма Східного Поділля кінця XVIII ст.

Документ публікується мовою оригіналу.

* За вихідні дані документа висловлюю подяку заступникові директора Державного архіву Вінницької області канд. іст. наук О. С. Петренку.

¹ Про особливості перших літ окупації Росією Брацлавщини 1793–1797 рр. див.: *Петренко О.* Брацлавське намісництво. – Вінниця, 2001. – 328 с.

² Детальніше див.: *Дзира Я.* Історія прадідівської літери “й” // Український історик. – 1990. – Ч. 1–4. – С. 75.

По указу Его Императорскаго Величества брацлавское наместническое правление имея рассуждения, что учиненного в оном прошедшего марта 26-го числа в следствие предложения Его Высокопревосходительства Господина Генерал аншефа Сенатора Минскаго, Волынскаго, Брацлавскаго и Подольскаго Генерал Губернатора и разных орденов кавалера Тимофея Ивановича Тутолмина резолюциею велено с присланных при том предложении высочайше утвержденных городам здешнего наместничества гербов зделав чрез губернскаго землемера разослать во все сего наместничества присудственные места и к городничим для зделания потому им печатей но как таковых мастеров, которые могут вырезать печати в каждом городе не находиться, почему и в зделании повеленных печатей, в коих настоит крайняя надобность, может последовать остановка, в отвращении чего наместническое правление отыскав здесь в Виннице такого мастера чинило с ним предварительный торг на сделание, коим для сего правления так и для всех подчиненных Ему мест и городничих по вышеписанным гербам печатей, по которому он за многим его со стороны правления соглашений к уступке цены менее не соглашается, коим за стальные с выточенными красного, черного и пальмового дерева ручками за каждую по 10 рублей, а за медные также с выточенными и выкрашенными простого дерева ручками за каждую по 5 рублей для того приказали: не чиня по вышеупомянутой прежде учиненной резолюции исполнения относительно подчиненных наместническому правлению присутственных мест и городничих означенные печати все по просимой цене зделать здесь и именно: для наместническаго правления, приказа общественного презрения, Совестнаго Суда, верховнаго Земскаго Суда, верхней расправы и губернскаго магистрата стальные, с вытонченными черного, красного или пальмоваго дерева ручками, а для всех протчїих присутственных мест, то есть уездных и межевых земских судов, дворянских опеке городнических, правлении нижних расправ, карантина, то же городовых магистратов, сиротских судов и дум состоящих в казенных городах как то Брацлаве, Виннице, Сквире, Хмельнике, Литине и Гайсине медные с выточенными и выкрашенными простаго дерева ручками, на что с мастером и заключить обстоятельной контракт, чего ради: 1) сообщить в Брацлавскую казенную палату дабы благоволила приказать кому надлежит из следующей напутствующую майскую треть в приказе общественного презрения совестной суд, верхний земский суд, губернский магистрат, верхнюю расправу и карантин на расход суммы от каждого места по 10 руб. прислать в сие правление, о чем тем местам и дать знать; всем же уездным и нижним земским судам, дворянским опекам, городническим правлениям, нижним расправам: поелику городовые магистраты, думы и сиротские суды на расходы сумму себе получают из городским доходов, которые по силе городского уложения состоят под распоряжением городских дум по вышепрописанных шести городов градским думам: указали предписать, чтобы первые из получаемых из казны на расход денег, а суммы из городских доходов за следующие им печати за всякую по 5 руб. прислали немедленно в сие правления.

июня 18 дня 1796 года, Федор фон Стакельберг.

Державний архів Вінницької області. – Ф. 608. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 155–155зв., 158–158зв. Оригінал. Рукопис.